

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»**

**ІННОВАЦІЇ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТИ,
ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ
ІНКЛЮЗІЇ ТА ПРАГМАТИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ СОЦІУМУ**

**Матеріали
VII Міжнародної
науково-практичної конференції**

19-20 травня 2023 р.

Кам'янець-Подільський, 2023

УДК 378:364.3

Головний редактор:

Мар'ян Тріпак: ректор НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри інклюзивної економіки, кібернетики і комп'ютерних наук, заслужений працівник освіти України;

Заступники головного редактора:

Ірина ГУМЕНЮК: в.о. керівника Навчально-наукового інституту економіки, управління та діджиталізації НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

Оксана ПАЛІЛЮЛЬКО: в.о. керівника Навчально-наукового інституту соціо-психологічної діяльності та реабілітації НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

Редакційна колегія:

Жуховський І.: проректор з розвитку, промоцій та фондів ЄС Міжнародної академії Прикладних наук в Ломжі (Республіка Польща); **Зоя ШАРЛОВИЧ:** кандидат педагогічних наук, ад'юнкт Міжнародної академії Прикладних наук в Ломжі (Республіка Польща); **Василь ЛУЧИК:** доктор економічних наук, професор, в. о. завідувача кафедри інклюзивної економіки, кібернетики і комп'ютерних наук, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Олена БАЧИНСЬКА:** в.о. завідувач кафедри цифрових, освітніх та соціо-економічних технологій НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Андрій ТИМКІВ:** в.о. завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування імені С. Юрія НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Геннадій КУЧЕРОВ:** т.в.о. завідувач кафедри інклюзивної освіти, реабілітації та гуманітарних наук НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Ольга СТОЛЯРЕНКО:** в. о. завідувача кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Samir AFIFI – Prof. Dr. International Relation - Projects Coordinator. Mining Engineering Department-Faculty of Engineering. Kütahya Dumlupınar University- DPU;** **Олександр ШЕВЧУК:** викладач кафедри цифрових, освітніх та соціо-економічних технологій НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Amit KUMAR Goel:** Assistant Professor Department of Commerce & Business Management Integral University, Lucknow; **Віолетта ГЕРАЙМОВИЧ:** к.е.н, доцент кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі НУБІП України; **Ярослава ТОПОРІВСЬКА:** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва ТНПУ імені Володимира Гнатюка.

Рекомендовано до випуску Вченою радою Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут» (протокол № 7 від 24 травня 2023 р.).

Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. м. Кам'янець-Подільський: Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут», 2023. 278 с.

Збірник містить матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму», яка відбулася 19-20 травня 2023 р. (Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут», м. Кам'янець-Подільський), з актуальних питань сучасної економічної науки, освіти та соціальної реабілітації в умовах інклюзії.

Відповідальність за висвітлений матеріал у публікаціях несуть автори наукових праць.

© Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут» 2023

Зміст

СЕКЦІЯ I «Парадигма реабілітації в системі економіки країни».....	13
<i>Наталія Атаманюк, Софія Грищенко</i>	
Інвестиційний фонд як засіб залучення додаткових коштів для розвитку бізнесу.....	13
<i>Наталія Внукова</i>	
Формування напрямів розвитку циркулярної Індустрії 4.0 в умовах обмеженості діяльності для економічного відновлення країни	15
<i>Ірина Гарбарець</i>	
Фінансова інклюзія як драйвер фінансової системи країни	17
<i>Тамара Герасимова</i>	
Соціально-економічне становище регіонів та громад в умовах воєнного стану та проблеми для економіки України.....	19
<i>Ірина Гльос</i>	
Цільові орієнтири розвитку соціальної інфраструктури регіону	22
<i>Людмила Гнатишин, Оксана Прокопишин, Катерина Пилипенко</i>	
Бухгалтерський облік у контексті євроінтеграції	24
<i>Ірина Годнюк</i>	
Сучасні ризики в обліковій системі підприємства.....	26
<i>Горин Володимир</i>	
Зелені облігації як інструмент фінансування поствоєнної відбудови та сталого розвитку територій	30
<i>Гуцул І. А., Андрій Возний</i>	
Шляхи підвищення ефективності та дієвості механізмів реалізації державної податкової політики в контексті європейської інтеграції	33
<i>Інна Гуцул, Аліна Пивовар</i>	
Зарубіжний досвід регулювання митних режимів	37
<i>Андрій Даткун</i>	
Основи організації інвестиційного менеджменту організацій	40
<i>Василь Дем'янишин</i>	
Проблеми управління публічними фінансовими ресурсами в умовах воєнного стану	42
<i>Андрій Дерлиця</i>	
Безпекові суспільні блага: альтернативний погляд на теорію державних витрат.....	44
<i>Капленко Г.В., Бронська С.Ю.</i>	
Діджиталізація банкінгу в Україні.....	47

<i>Максим Киселюк, Оксана Марунчак</i>	
Роль держави у розвитку цифрової економіки та підтримці бізнесу в цифровому середовищі	49
<i>Андрій Кізима, Арсен Щербай</i>	
Добровільна участь українців у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: новації в умовах війни	52
<i>Тетяна Кізима, Сергій Подобайло</i>	
Культура і мистецтво як об'єкт фінансової підтримки в умовах повномасштабної війни	55
<i>Олег Козак</i>	
Системи управління інвестиційною діяльністю організації.....	58
<i>Олег Коркушко</i>	
Реєстратори розрахункових операцій: новації для вітчизняного бізнесу	60
<i>Катерина Крисовата, Андрій Косташенко</i>	
Зарубіжний досвід регулювання митних режимів та перспективи його впровадження в національне законодавство	62
<i>Кришталь Г.О., Поплавський О.Ф., Панін Є.В.</i>	
Особливості формування прибутку підприємства в умовах інклюзії.....	66
<i>Тетяна Клочко, Інна Куліш</i>	
Планування розвитку персоналу у складних умовах.....	68
<i>Інна Куліш, Марія Максим'юк</i>	
Залучення громадськості до процесу прийняття рішень у демократичному суспільстві	70
<i>Amit Kumar Goel</i>	
Role of Insurance & Stock business in financial Inclusion	72
<i>Людмила Кушнір, Тетяна Кушнір, Віталій Городній</i>	
Особливості працевлаштування бухгалтерів з інвалідністю в умовах воєнного стану.....	73
<i>Олександр Лаврук</i>	
Стан та шляхи покращення кадрового складу державних службовців	75
<i>Зоряна Лободіна, Руслан Лободін, Юрій Лушней</i>	
Проблеми функціонування публічних фінансів в умовах війни.....	78
<i>Василь Лучик</i>	
Виклики і загрози розвитку штучного інтелекту	80
<i>Світлана Миронова, Софія Миронова</i>	
Вплив суспільних стереотипів на поведінку споживачів реабілітаційних послуг.....	82
<i>Вікторія Мисюк, Діана Багач, Іванна Прокон</i>	
Роль діджитал-аудиту у повоєнному відновленні бізнесу	84

<i>Олег Окаринський</i>	
Особливості інвестиційного розвитку держави	86
<i>Іван Патокін, Марія Патокіна</i>	
Проблеми взаємодії суб'єктів запобігання правопорушенням, пов'язаним з переміщенням товарів через митний кордон України	88
<i>Олена Петрушка, Назарій Матичак</i>	
Вплив війни на заощаджувальну поведінку дітей і молоді в Україні.....	91
<i>Оксана Присвітла, Вероніка Дороніна</i>	
Тенденції розвитку сучасних молодих людей з інвалідністю, в системі професійного спрямування «Бухгалтерський облік».....	94
<i>Андрій Рибка</i>	
Теоретичні основи фінансової безпеки країни.....	96
<i>Dr. Syed Afzal Ahmad</i>	
Unlocking opportunities: Advancing inclusivity in insurance and stock market sector	98
<i>Жанна Світайло</i>	
Менеджмент, інвестиційні та інноваційні процеси у народногосподарському комплексі при адаптації індивідуумів з інвалідністю.....	99
<i>Галина Сидор</i>	
Категоріальний апарат дослідження поняття «інклюзивні інновації»	102
<i>Ярослав Сушарник, Назар Веретюк</i>	
Вплив корпоративної соціальної відповідальності на інклюзивний розвиток громад	105
<i>Андрій Тимків</i>	
Фінансова інклюзія як об'єкт дослідження	106
<i>Володимир Титор, Аліна Беценко</i>	
Місце та роль митної служби в системі органів публічної влади	108
<i>Вадим Хіневич</i>	
Формування стратегії розвитку організації.....	112
<i>Богдана Шулюк</i>	
Інвестиційний податковий кредит як інструмент стимулювання участі бізнес-структур в інфраструктурних проєктах держави.....	114
<i>Людмила Яловега, Ольга Лега, Тетяна Прийдак</i>	
Бюджетування: змістове навантаження, підходи до складання.....	116
СЕКЦІЯ II «Освіта і гуманітарні науки в умовах інклюзії»	119
<i>Марина Бачинська</i>	
Специфіка соціально-педагогічної роботи з творчою учнівською молоддю в умовах інклюзивного освітнього середовища.....	119

<i>Олена Бачинська</i>	
Реалізація принципів універсального дизайну в освітньому просторі вищої школи.....	122
<i>Таїса Боровисюк</i>	
Глибинне усвідомлення громадянської позиції шістдесятників сучасною учнівською та студентською молоддю.....	125
<i>Ірина Нитенюк, Mykhailo Simashkevych</i>	
Inclusion and Innovation as a Leading Educational Paradigm.....	127
<i>Альона Динич</i>	
Цифрові компетентності в умовах соціально-економічного розвитку.....	129
<i>Валентина Жук</i>	
Раннє втручання у системі освіти дітей з порушеннями слуху.....	131
<i>Валентина Загалевиц</i>	
Значення диференційовано- індивідуального методу групової роботи у процесі інклюзивного навчання.....	133
<i>Оксана Кравченко</i>	
Підготовка фахівців із соціального забезпечення.....	137
<i>Геннадій Кучеров</i>	
Соціально-психологічна комфортність осіб із інвалідністю у вузах.....	139
<i>Віталій Лаврук, Оксана Лаврук</i>	
Актуальні питання та сучасні методики викладання фахових фінансових дисциплін.....	141
<i>Prof. Marja Nesterova</i>	
Diversity management for sustainable society and education development.....	143
<i>Василь Пивоваров</i>	
Інклюзивне значення української мови під час воєнного стану.....	145
<i>Володимир Присакар</i>	
Формування інклюзивної культури учасників освітнього процесу як фактор успішної реалізації інклюзивної освіти.....	147
<i>Ольга Прокопова</i>	
Актуальні питання професійного навчання дітей з особливими освітніми потребами.....	149
<i>Ольга Свирида</i>	
Проблемне навчання як спосіб формування професійної компетентності фахового молодшого бакалавра в умовах інклюзії.....	151
<i>Людмила Сидорук</i>	
Використання онлайн-дошки CleverMaths для вивчення геометрії.....	154
<i>Анатолій Скрипник</i>	
До витоків соціальної опіки й інклюзії в Україні (VIII-XIII ст.).....	156

<i>Оксана Старик</i>	
Гендерний підхід як рольовий аспект в освітньому середовищі	160
<i>Алла Сушарник</i>	
Впровадження інклюзивної політики на робочих місцях	162
<i>Єлизавета Тіхова</i>	
Аналіз форм та технологій викладання природничих дисциплін в умовах інклюзивної освіти	163
<i>Альбіна Файн</i>	
Сучасні технології навчання здобувачів ЗВО з інвалідністю.....	166
<i>Petra Habulin</i>	
Erasmus+ programme and SALTO Resource Centre for Inclusion and Diversity for the field of higher education	168
<i>Володимир Шевченко</i>	
Система освіти для дітей з особливими потребами в сучасному вимірі	169
<i>Олександр Шевчук</i>	
Інклюзивне навчання: основні підходи та методики	171
<i>Юрій Ямполь, Світлана Поліщук</i>	
Значення менеджменту якості освіти в інклюзивних закладах загальної середньої освіти	174
СЕКЦІЯ III «Соціальна реабілітація: сучасні умови та перспективи розвитку».....	177
<i>Людмила Валіцька, Роман Ткачук</i>	
Зарубіжний досвід інклюзивної освіти.....	177
<i>Дар'я Великжаніна</i>	
Соціально-педагогічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами та їх родин в умовах воєнного часу	179
<i>Інна Гуменюк</i>	
Соціальний захист населення як напрям соціальної політики	182
<i>Наталія Жиляк, Христина Ставчанська</i>	
Аналіз зарубіжного досвіду соціально-психологічної роботи з сім'ями, які виховують дітей з ООП	184
<i>Ірина Завадська, Анастасія Станіславова</i>	
Особливості соціальної політики у початковій школі.....	187
<i>Майя Зубаль, Олександр Алексєєв, Ірина Райтаровська, Наталія Судак</i>	
Значення фізкультурно-спортивної діяльності у життєдіяльності людей з особливими потребами	189
<i>Христина Ковалюк</i>	
Особливості впливу порушень постави на розвиток рухових якостей учнів початкових класів	191

<i>Oleg Korkushko, Igor Kravchuk</i>	
The labor market in Ukraine in conditions of war	192
<i>Оксана Кравченко, Юлія Варивода</i>	
Актуальні проблеми соціальної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами	194
<i>Юлія Михальська</i>	
Методологічні аспекти комплексної реабілітації при порушеннях функції опорно-рухового апарату	197
<i>Анатолій Михальський</i>	
Медико-психологічна реабілітації дітей з обмеженими функціональними можливостями як складова комплексної реабілітації	199
<i>Оксана Палилюцько</i>	
Важливі напрямки соціально-педагогічної підтримки сімей, які виховують дітей з інвалідністю	202
<i>Олена Позднякова, Євгенія Закопайченко</i>	
Критеріально-показникова характеристика соціальної компетентності підлітків з особливими потребами	205
<i>Prof. Dr. Samir Afifi, Maryna Voloshchuk</i>	
Socio-psychological Supporting of Well-being of People Affected by War in Ukraine	208
<i>Юрій Сербалюк</i>	
Соціальне законодавство України: актуальні проблеми опанування здобувачами фахової освіти	210
<i>Natallia Bahdanovich Hanssen</i>	
Interprofessional and family-professional collaboration for inclusive early childhood education and care	213
СЕКЦІЯ IV «Психологія розвитку»	218
<i>Ганна Афузова</i>	
Doomscrolling як чинник ризику для психічного здоров'я дітей і підлітків в умовах воєнної агресії	218
<i>Тетяна Борисова</i>	
Вплив культурного середовища та технологій на формування світоглядних позицій молодого покоління	220
<i>Мар'яна Буйняк</i>	
Особливості розвитку дітей раннього віку з інтелектуальними порушеннями.....	222
<i>Альона Годованюк, Каріна Гончарук</i>	
Танець як форма психологічного самовираження	225

Олена Позднякова

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри спеціальної освіти та психології комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради

м. Запоріжжя, Україна

Євгенія Закопайченко

здобувач 2 року навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Спеціальна освіта комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради

м. Запоріжжя, Україна

КРИТЕРІАЛЬНО-ПОКАЗНИКОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Соціальна компетентність підлітків з особливими потребами характеризується здатністю ефективно взаємодіяти з іншими людьми та пристосовуватися до соціальних ситуацій, враховуючи їхні особливі потреби і обмеження. Вона включає набір навичок, знань і поведінкових стратегій, які допомагають підліткам з особливими потребами успішно взаємодіяти з оточуючими та досягати максимально можливого рівня самостійності і задоволення життям.

З метою дослідження соціальної компетентності варто визначити критерії та показники її сформованості.

Критерій у психології – це ознака, за якою класифікуються, оцінюються (і одержують оцінки) відповідним індикатором психічні явища, дії або діяльність [1, с. 164]. У контексті нашого дослідження під критеріями розуміємо компоненти соціальної компетентності, які відображають її найсуттєвіші характеристики і підлягають оцінюванню.

Критерії, зазвичай, передбачають показники. Показники – це дані (характерні риси, якісні/кількісні властивості), на підставі яких можна робити висновки про результат якого-небудь процесу [2, с. 1024].

Першим критерієм соціальної компетентності підлітків з особливими освітніми потребами є діяльнісний критерій.

Діяльнісний компонент соціальної компетентності відображається у конкретних діях та взаємодії підлітка з оточуючими людьми. Цей компонент охоплює навички, які допомагають ефективно спілкуватися, взаємодіяти та встановлювати стосунки з іншими людьми. Основні аспекти діяльнісного компонента соціальної компетентності включають:

1. Адекватність поведінки: здатність адаптувати свою поведінку до соціального контексту та враховувати потреби та права інших людей.

2. Емоційний контроль: вміння керувати своїми емоціями та реагувати на них адекватно в соціальних ситуаціях, уникання агресивності та конструктивна експресія емоцій.

3. Здатність до співпраці та толерантності: вміння працювати в групі, розв'язувати конфлікти, підтримувати іншим позитивне середовище та поважати різницю в думках, переконаннях і культурі.

4. Адекватність реакції на інструкції та правила: дотримання правил, інструкцій та норм, які регулюють поведінку в різних соціальних ситуаціях.

Комунікативний компонент соціальної компетентності підлітків з особливими потребами характеризується здатністю ефективно спілкуватися з іншими людьми. Цей компонент охоплює розвиток комунікативних навичок та стратегій, які допомагають підліткам з особливими потребами виражати свої думки, потреби і почуття, розуміти та сприймати інших людей, а також встановлювати і підтримувати стосунки з оточуючими. Основні аспекти комунікативного компонента соціальної компетентності включають:

1. Вербальна комунікація: здатність використовувати мову для вираження своїх думок, ідей та почуттів, а також для ефективного спілкування з іншими. Це включає правильне вживання слів і граматики, адекватне висловлювання своїх потреб та запитань, а також здатність слухати і розуміти мову інших людей.

2. Невербальна комунікація: вміння використовувати жести, міміку, тон голосу та інші невербальні засоби для вираження своїх почуттів, настрою та інтенцій. Це може включати правильне використання контакту очей, виразу обличчя, жестів та інших невербальних сигналів.

3. Сприйняття інших людей: здатність розуміти та сприймати почуття, думки, потреби та інтереси інших людей. Це включає емпатію, вміння читати невербальні сигнали та розуміти контекст, в якому здійснюється комунікація.

4. Активне слухання: вміння уважно слухати інших людей, задавати питання, підтримувати діалог та виявляти зацікавленість у спілкуванні. Це включає використання відповідних невербальних сигналів, які демонструють, що підліток уважно слухає та цікавиться розмовою.

Морально-ціннісний критерій соціальної компетентності підлітків з особливими потребами відображає їхнє розуміння моральних принципів, цінностей та етичних норм, а також їх здатність до вибору та прийняття морально обґрунтованих рішень у соціальних ситуаціях. Цей компонент охоплює формування особистих цінностей, розвиток етичного судження та відповідальності перед суспільством. Показниками морально-ціннісного компонента соціальної компетентності є:

1. Розуміння моральних принципів: здатність розрізняти добро і зло, справедливість і несправедливість. Розуміння основних моральних цінностей, таких як чесність, повага до інших, доброта, толерантність і справедливість.

2. Розвиток етичного судження: здатність аналізувати соціальні ситуації з етичної перспективи, розпізнавати моральні дилеми і приймати обґрунтовані моральні рішення. Це включає здатність розглядати різні сторони питання, розуміти наслідки своїх дій і враховувати потреби та права інших людей.

3. Відповідальність перед суспільством: розвиток свідомості про власну роль та відповідальність у соціальному оточенні, включаючи взаємодію з різними соціальними групами та виконання своїх обов'язків із повагою до правил і норм.

Таким чином, соціальна компетентність підлітків з особливими освітніми потребами має три основні критерії: діяльнісний, комунікативний і морально-ціннісний.

Діяльнісний компонент соціальної компетентності включає навички ефективного спілкування, взаємодії та встановлення стосунків з іншими людьми. Він охоплює такі аспекти, як адекватність поведінки, емоційний контроль, співпраця та толерантність, адекватність реакції на інструкції та правила.

Комунікативний компонент соціальної компетентності відображає здатність ефективно спілкуватися з іншими людьми. Він охоплює вербальну та невербальну комунікацію, сприйняття інших людей та активне слухання.

Морально-ціннісний компонент соціальної компетентності відображає розуміння моральних принципів, цінностей та етичних норм. Він охоплює формування особистих цінностей, розвиток етичного судження та відповідальності перед суспільством.

Ці критерії вказують на важливі аспекти, які потрібно розвивати у підлітків з особливими потребами, щоб підвищити їх соціальну компетентність. Це включає роботу над навичками спілкування, адаптацією поведінки до соціального контексту, емоційним контролем, розвитком етичного судження та відповідальністю перед суспільством.

Список використаних джерел:

1. Тлумачний словник психологічних термінів : словник / В.Й. Бродовська, В.О. Грушевський, І.П. Патрик. Київ : ВД «Професіонал», 2007. 512 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

